

Bernáth Magdolna
A szövegértés és a szövegalkotás fejlesztése az irodalomórákon

Anyanyelv-pedagógia 2016/4.

Melléklet

1. melléklet

Szövegértési feladatok

Wass Albert: Tavak könyve

Első mese (részlet)

Figyelj jól ide. Legelőször is azt kell megmondjam, hogy a Jóisten, mikor ezeket a mi furcsa kis tavainkat megteremtette, egy egészen kicsit szomorú volt. Tudod, a Jóisten is szokott szomorú lenni, ha valami csúnya és rossz dolgot lát, és lehet, hogy éppen abban a percben valami olyasmit látott, ami nem tetszett neki.

Szóval, a Jóisten szomorú volt egy kicsit – majdnem bizonyos, hogy az emberek okozták ezt –, és egy pillanatra elmerengett a maga szomorúságán. S mivel éppen abban a pillanatban teremtette meg a tavakat, ezeket a mi kis tavainkat, melyekhez hasonlókat bizonyára nem fogsz találni sehol a világon: azért lettek ezek a tavak is olyan furcsák és olyan álmódzóak, hogy aki látja őket, önkéntelenül valami szépet és kicsit szomorút kell érezzen. A Jóisten aztán felrezzent a merengéséből és ujjával gyorsan egy vonalat húzott minden tó partja körül, és ebből a vonalból abban a szent percben kinőttek a nádasok...

Aztán fogott a Jóisten egy marék kavicsot és azt bedobta a vízbe. És abból lettek a halak – megláthatod őket, ha keresed –, és olyanok lettek éppen, amilyeneknek őket a Jóisten akarta.

Aztán egy másik marék kavicsot bedobott a nád közé, és abból lettek a különféle nádi állatok és nádi madarak, amik ugyanúgy ottan vannak most is.

Harmadszor pedig feldobott egy marék kavicsot a levegőbe és abból lettek a vadrucák, a gémek és mindenféle más vízi madarak. Ha nem hiszed, menj le a tó mellé és megláthatod őket ebben a percben is, ugyanúgy, ahogy a Jóisten akkor megteremtette valamennyit abból az egy marék kavicsból...

Mikor pedig mindezzel készen volt, akkor belenyúlt mélyen a zsebébe (jó nagy zsebe volt a Jóistennek, kellett is, hogy sok minden elférjen benne) és előkotorta onnan a nádi manókat.

Letette őket a földre, és azt mondta nekik:

– Eridjetek és tanítsátok meg mindegyiket a maga munkájára.

A nádi manók pedig szétszaladtak a nádasokba, szétszaladtak a vizeken és a partokon mindenütt, és tanítani kezdték az állatokat.

A madarakat megtanították repülni, az állatokat szaladni, s a halakat úszni. A rucát hápogni, a gémet halászni, a menyétet vadászni, a vízi rózsát virágozni, a nádat nőni s a bíbicet jajgatni.

Egyszóval így keletkeztek a tavak, a tavak s a népek, akik a tavakat lakják.

Sok ilyen tó volt, éppen annyi, mint ma. De ezek alatt a tavak alatt volt még egy másik nagy tó is, jól bent a föld alatt... Ennek a tónak a partján lakott a Tókirály.

Szép palotája volt ott a Tókirálynak, tiszta gyöngyházból, a küszöbök és a kilincsek pedig valóságos gyöngyből. Rendes ajtói voltak annak a palotának és rendes ablakai és a tetején rendes kéménye, nem is egy, hanem kettő és a kéményekből rendes füst szállt föl.

Ott lakott a Tókirály, aki minden királyok között a legöregebb, és akinek hosszú hínárszakála kilógott a palota ablakán..., belelógott a nagy kék vízű tóba és szétterülve a vízben, átért egészen a szemben lévő partig. Ebben a szakállban bújtak el a kicsi ezüsthalak és a kicsi aranyhalak, minden olyan alkalomkor, amikor egy nagyobb hal megkergette őket.

1. Adj címet az olvasott szövegnek úgy, hogy minél pontosabban kifejezze a részlet tartalmát!

.....

2. Kapcsold össze a szöveg alapján az összetartozó kifejezéseket!

- | | |
|-----------------------------|-----------------|
| 1. vízbe dobott kavicsok | a) nádi állatok |
| 2. nád közé dobott kavicsok | b) madarak |
| 3. levegőbe dobott kavicsok | c) halak |

3. Állapítsd meg a teremtés helyes sorrendjét! Karikázd be a helyes megoldás betűjelét!

- a) Fogott a Jóisten egy marék kavicsot, és bedobta a nád közé, majd egy másik marék kavicsot a vízbe, harmadszor pedig egy marékkal a levegőbe hajított.
- b) Fogott a Jóisten egy marék kavicsot, és feldobta a levegőbe, majd egy másik marék kavicsot a vízbe, harmadszor pedig egy marékkal a nád közé hajított.
- c) Fogott a Jóisten egy marék kavicsot, és bedobta a vízbe, majd egy másik marék kavicsot a nád közé, harmadszor pedig egy marékkal a levegőbe hajított.

4. Mi volt a nádi manók feladata? Mit tanítottak? Keresd meg a kakukktójást, és húzd alá!

- a) a madarakat repülni
- b) az állatokat szaladni
- c) a halakat úszni
- d) a menyétet vadászni
- e) az embereket jajgatni

5. Írd le az egyes szócsoporthoz tartozó kifejezéseket a szövegrészletből!

- a) elgondolkodott, tünődött, töprengett
- b) akaratlanul, ösztönösen, spontán

c) felriadt, föleszmélt

6. Mi hiányzott a Tókirály palotájából? Keresd meg és húzd alá!

ajtó, kémény, kulcs, küszöb, ablak, kandalló, kilincs

7. Keresd a Tókirály tulajdonságaiból olyanokat, amelyek csak a mesében fordulhatnak elő!
Gyűjtsd ki őket a szövegből!

.....
.....
.....

8. Milyennek képzeled el a nádi manókat? (Külső és belső tulajdonságokra is gondolhatsz.) Írj
legalább öt jellemzőt!

.....
.....
.....
.....
.....

2. melléklet

Keresztrejtvény

1.			F	O	R	R	Á	S	T	
2.		H	A	R	M	A	T			
3.		E	R	D	É	L	Y			
4.	R	Ó	K	A						
5.		B	A	G	O	L	Y			
6.		M	E	S	E					
7.	H	O	N	V	Á	G	Y			
8.	N	E	V	E	L	E	T	L	E	N
9.		G	R	Ó	F					
10.	S	Z	E	R	E	T	E	T		
11.		A	M	E	R	I	K	A		

1. A mesemondás gyakorlására ezt a földrajzi fogalmat kapta a zöld tündér.
2. Az angyalok könnye az esti ...
3. Az író szülőföldjének a neve.
4. Ez az állat sem köt szerződést az emberrel, ezért azóta is vadásznak rá.
5. A ... a törvényszék elnöke a gombaügyben.
6. A *Tavak könyve* és *Erdők könyve* – ...gyűjtemény.
7. Emberi érzés: akkor keletkezik, ha sokáig vagy távol otthonról.
8. A békasüvölvény legfontosabb tulajdonsága.
9. Az író nevének azon része, amely a származására utal.
10. A szülőföld iránti ... hatja át ezt a könyvet.
11. Ezen a földrészen halt meg Wass Albert.

3. melléklet

Dominójáték

Egészítsétek ki a megadott szavakkal a dominókat! Gondoljatok a könyvben olvasottakra, és figyeljétek a dominózás szabályaira!

Isten, Kosztrus, bakcsó, gyíkocska, Gonosz, madarak, tavirózsa, puska, Gombacsináló, tavak, kód

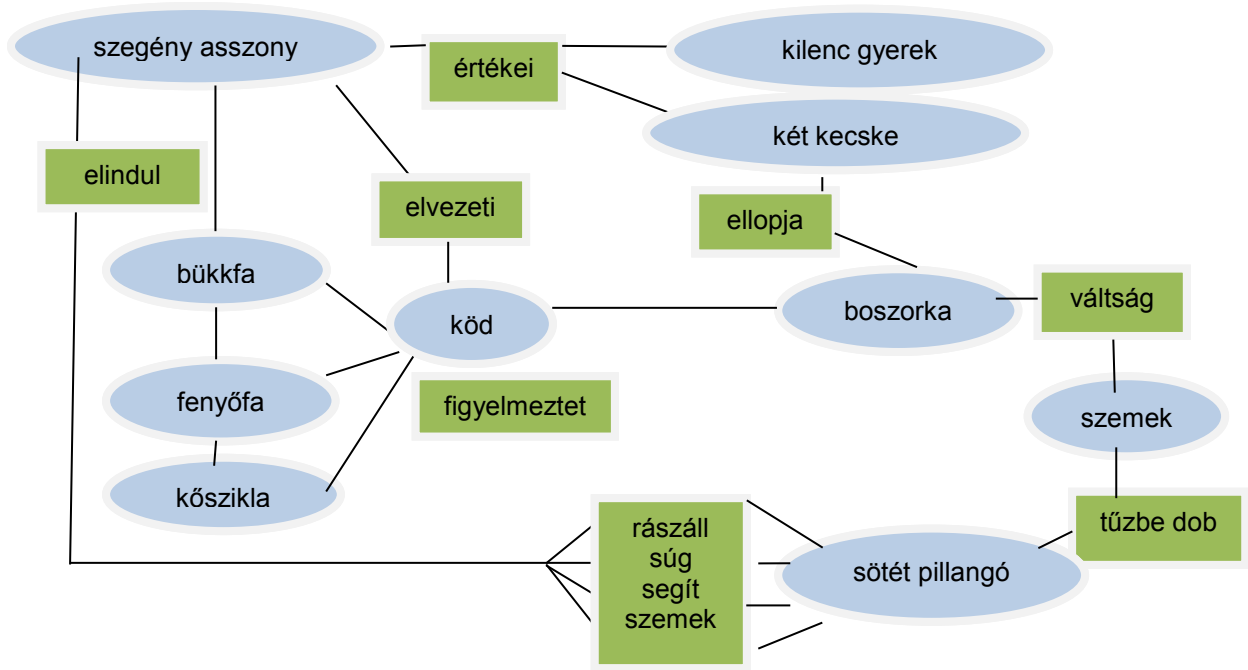
Isten	teremtés								
	tavak	erdők							
		puska	kócsag						
			bakcsó	keresés					
					Kosztrus	Szille			
						tavirózsa			
					madarak	tópart			
				Gonosz	kígyó				
		kód	Boszorkány						
	Gombacsináló	mérges gomba							
gyíkocska	kislány								

4. melléklet

Cselekménytérkép

Egészítsétek ki a cselekménytérképet a megadott kifejezésekkel!

szegény asszony, kilenc gyerek, két kecske, boszorka, bükkfa, fenyőfa, kőszikla, köd, szemek, sötét pillangó



5. melléklet

Keresztrejtvény

1.				T	É	L					
2.			B	Ö	L	Ö	M	B	I	K	A
3.	V	A	K	V	A	R	J	Ú			
4.		N	E	G	Y	E	D	I	K		
5.			K	O	S	Z	T	R	U	S	
6.				P	I	L	L	A	N	G	Ó
7.					K	E	C	S	K	E	
8.					C	A	N	K	Ó		

9.				Á	L	O	M	H	O	Z	Ó			
10.					V	Í	Z	I	R	Ó	Z	S	A	
11.								T	Ö	L	G	Y	F	A
12.						H	E	T	E	D	I	K		
13.						C	I	N	E	G	E			
14.						S	Z	I	L	L	E			

15.	P	Á	V	A	S	Z	E	M							
16.				N	Á	D	I	M	A	N	Ó	K			
17.								B	U	L	Á	M	B	U	K
18.								E	R	D	É	L	Y		
19.			S	Z	O	M	O	R	Ú	S	Á	G			

20.						J	É	G	M	A	D	Á	R
21.						K	Ó	C	S	A	G		

22.						G	Y	O	M									
23.							G	O	M	B	A	C	S	I	N	Á	L	Ó
24.									A	N	G	Y	A	L	O	K		
25.										G	Y	Ö	N	G	Y	H	Á	Z
26.										S	Z	A	J	K	Ó			
27.										C	S	Ó	R	É				

1. Ez az évszak az Isten büntetése.
2. A legbölcsebb madár neve.
3. A bakcsó gúnyneve.
4. A ... Angyal kapta az erdőt ajándékba Istentől.
5. A zöld halacska neve, aki segít a tündérnek megszökni.
6. Ez az állat egy jócselekedet jeleként jön létre.
7. Két ... ad eledelt a szegény asszony családjának.
8. A veszekedő madár neve.
9. Az esti csillag neve.
10. A tündér lakhelye.
11. ... alatt aludt a hóvirág.
12. A ... ruca Csámpás a családban.
13. Erre a madárra bízta a Tavaszt a tündér.
14. A Tókirály lányának a neve.
15. A legnagyobb pillangó neve: éjjeli ...
16. Ők tanítottak meg mindenkit a maga munkájára.
17. A hatlábú, nevetlen szarvasállat neve.
18. A hely, ahová az erdő mindig visszahív.
19. Ezt az emberi érzést képes eloszlatni a tó látványa.
20. Milyen állat Csupafej?
21. Az angyalok hírvivőjének a neve.
22. A rossz cselekedetek hozzák létre ezt a növényt.
23. ... felelős a gombák természettségéért.
24. ... Tisztása – bűvös hely az erdőben.
25. Itt lakik a Tókirály.
26. A mátyásmadár másik neve.
27. Így hívták a meztelen csigákat.